

Victorialaan 1 b-g | 5213 JG 's-Hertogenbosch
Gildekamp 8 | 5431 SP Cuijk
Postbus 88 | 5430 AB Cuijk
(0485) 338 300
info@odbn.nl | www.odbn.nl

Faunabeheereenheid Noord-Brabant
Mevrouw H. van Lankveld
Postbus 100
5201 AC 'S-HERTOGENBOSCH

Datum	Ons kenmerk	Telefoonnummer	Contactpersoon
20 februari 2020	Z/112834	(0485) 338 300	H.T. (Harry) Kars
Bijlage(n)	Uw kenmerk	Registratienummer	Onderwerp
-		HVN	Ontheffing Faunabeheer: knobbelzwanen

Geachte mevrouw van Lankveld,

Op 15 januari 2020 verzocht u ons, namens de heer D.W. van Mersbergen, om een ontheffing voor het verjagen met ondersteunend afschot van knobbelzwanen op een perceel, gelegen aan de Midgraaf te Bayloniënbroek, kadastraal bekend gemeente Aalburg, sectie A, nummers 483 en 1012 (gedeeltelijk). Hierbij treft u ons besluit aan.

Procedurele aspecten

Aanvraag

Op 15 januari 2020 hebben wij van de Faunabeheereenheid Noord-Brabant (verder: de FBE) een aanvraag ontvangen voor een ontheffing als bedoeld in artikel 3.3, eerste lid, voor handelingen als bedoeld in artikel 3.17, eerste lid, van de Wet natuurbescherming (hierna: Wnb). De aanvraag is ingediend ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren. De aanvraag is ingediend op basis van het door Gedeputeerde Staten (verder: GS) goedgekeurde faunabeheerplan 2017-2023, welke een looptijd kent tot en met 30 juni 2023. Voor de nadere onderbouwing van de aanvraag verwijst de FBE naar dit faunabeheerplan, waar in hoofdstuk 7.19 de knobbelzwaan wordt behandeld. Een uitgebreide omschrijving is opgenomen in de aanvraag. De aanvraag is geregistreerd onder nummer Z/112834.

Bevoegd gezag

Omdat de aangevraagde handelingen uitgevoerd worden in de provincie Noord-Brabant, zijn wij op grond van artikel 1.3 van de Wnb bevoegd om op de aanvraag te beslissen. Indien aan de orde, betrekken wij tevens gevolgen van de handeling voor de soorten buiten onze provinciegrens en/of buiten Nederland bij ons besluit.

Reguliere voorbereidingsprocedure

In deze procedure wordt de reguliere voorbereidingsprocedure overeenkomstig het bepaalde in hoofdstuk 4 van de Algemene wet bestuursrecht toegepast.

Ontvankelijkheid

Ten aanzien van de aspecten van de aanvraag waarvoor een ontheffing ingevolge de Wnb is vereist, hebben wij beoordeeld of de aanvraag volledig is en voldoende gegevens bevat. Wij zijn van oordeel dat de aanvraag voldoende informatie bevat voor een goede beoordeling van die aspecten waarvoor een ontheffing is gevraagd.

Overige regelgeving

Bij de beoordeling van onderhavige aanvraag zijn andere aspecten dan gerelateerd aan soortenbescherming op grond van de Wnb en de daarbij behorende regelgeving niet betrokken. Een toestemming op basis van andere wet- en regelgeving kan derhalve aan de orde zijn, onder andere voor ruimtelijke ordening of bouwen.

TOETSING EN OVERWEGINGEN

Wettelijk kader - Wet natuurbescherming

Beschermingsregimes

Op basis van de Wet natuurbescherming zijn er drie beschermingsregimes. Het eerste regime geldt voor vogels op grond van de Vogelrichtlijn. Artikelen 3.1, 3.2 en 3.4 van de Wnb hebben betrekking op verschillende verbodsbepalingen voor vogelsoorten, waarvoor GS ontheffing kunnen verlenen. Artikelen 3.3 en 3.4 geven de voorwaarden voor het kunnen verlenen van de ontheffing.

Het tweede beschermingsregime geldt voor planten en dieren op basis van de Habitatrichtlijn en de Verdragen van Bern en Bonn. Artikelen 3.5 en 3.6 van de Wnb hebben betrekking op verschillende verbodsbepalingen voor deze plant- en diersoorten, waarvoor GS ontheffing kunnen verlenen. Artikel 3.8 geeft de voorwaarden voor het kunnen verlenen van een ontheffing.

Het derde regime beschrijft de bepalingen voor andere (nationaal beschermde) soorten. Artikel 3.10 van de Wnb heeft betrekking op verschillende verbodsbepalingen voor deze plant- en diersoorten en geeft de voorwaarden waaronder GS ontheffing kunnen verlenen.

Voor alle soorten geldt in alle gevallen de algemene zorgplicht (artikel 1.11 van de Wnb). Het gaat dan zowel om beschermde als onbeschermde dier- en plantensoorten. De zorgplicht geldt ongeacht of er een vrijstelling geldt of een ontheffing is verleend. Hierin wordt bepaald dat eenieder zoveel als redelijkerwijs mogelijk is, schade aan deze soorten dient te voorkomen.

Gedeputeerde staten kunnen ontheffing verlenen van verboden als bedoeld in artikel 3.1 of artikel 3.2, zesde lid, ten aanzien van vogels van daarbij aangewezen soorten, dan wel ten aanzien van hun nesten, rustplaatsen of eieren.

Een ontheffing of een vrijstelling wordt uitsluitend verleend, indien is voldaan aan elk van de volgende voorwaarden:

- a. er bestaat geen andere bevredigende oplossing;
- b. zij is nodig:
 - 1°. in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
 - 2°. in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
 - 3°. ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren;

In artikel 5.4 van de Wnb zijn gronden opgenomen waarop een verleende ontheffing kan worden ingetrokken of gewijzigd. De ontheffing kan in elk geval worden ingetrokken indien blijkt dat de ontheffinghouder zich niet houdt aan de voorschriften.

Faunabeheereenheid

Op basis van artikel 3.3 eerste lid, van de Wnb kunnen GS ontheffing verlenen van de verboden als bedoeld in artikel 3.1 van de Wnb. Een ontheffing wordt verleend aan een Faunabeheereenheid, die handelt overeenkomstig het daartoe vastgestelde en goedgekeurde faunabeheerplan.

Nota faunabeheer Noord-Brabant

In deze Nota wordt het provinciaal beleid ten aanzien van beschermde soorten en het faunabeheer in de provincie nader uitgewerkt. Volgens de Nota hanteert GS als algemeen uitgangspunt bij faunabeheer het 'nee, tenzij' principe. Van de verbodsbepalingen uit de Wnb kan slechts onder voorwaarden worden afgeweken. Faunabeheer is een van deze uitzonderingen. Ontheffingen voor faunabeheer kunnen slechts worden afgegeven op basis van een door GS goedgekeurd faunabeheerplan. Dit plan moet voldoen aan de eisen uit de Wnb en de Verordening natuurbescherming Noord-Brabant. Tevens moet dit plan voldoen aan de voorwaarden en uitgangspunten, zoals deze zijn vastgelegd in de Nota. GS hanteren het uitgangspunt dat, als het instrument vrijstelling niet volstaat of toepasbaar is, er bij voorkeur gebruik gemaakt moet worden van het instrument ontheffing. Een ontheffing wordt aan de FBE verleend. De FBE kan deze ontheffing in de vorm van een machtiging doorschrijven aan de gebruiker van de ontheffing. Verder volgt uit het beleid dat GS bij voorkeur alleen gebruik zullen maken van hun ontheffende bevoegdheid als deze ontheffing kan worden verleend aan de FBE voor gebieden waar belangrijke schade dreigt (meer dan € 250,- schade per geval). GS koppelen aan de ontheffingen een voorschrift dat er effectieve preventieve middelen moeten zijn geplaatst.

Beleidsregel natuurbescherming Noord-Brabant

De eerste wijzigingsregeling Beleidsregel natuurbescherming Noord-Brabant van 25 april 2017 geeft de afwegingskaders en voorwaarden voor het beheer van soorten in de provincie Noord-Brabant. Ontheffing voor de knobbelzwaan kan worden verleend ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen. Hieraan dient wel een goedgekeurd faunabeheerplan ten grondslag te liggen. Daarbij moet worden aangetoond dat andere bevredigende maatregelen niet of onvoldoende effectief zijn en de gunstige staat van instandhouding van de soort, op provinciaal niveau, niet in gevaar komt.

Faunabeheerplan 2017-2023

In hoofdstuk 7.19 van het faunabeheerplan wordt aangegeven dat knobbelzwanen vooral schade veroorzaken in grasland en daarnaast incidenteel in graan, graszaad en maïs. Gezien de beperkte schaal en spreiding van de door knobbelzwanen veroorzaakte schade zullen GS in principe enkel incidentele ontheffing verlenen ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen. Hiermee wordt het beleid ten opzichte van de vorige beheerperiode gewijzigd waarbij het afgeven van een ontheffing op voorhand niet langer wenselijk wordt geacht.

In de periode 2010-2016 is een ontheffing op voorhand, ter voorkoming van schade door knobbelzwanen, verleend aan een beperkt aantal WBE's in het noordelijk en westelijk deel van de provincie. Gemiddeld is er een jaarlijks afschot van 250 knobbelzwanen gerapporteerd. De laatste jaren lijkt dit aantal te stabiliseren rond de 380 (tabel 7.19.2 Faunabeheerplan). Afschot vindt vooral plaats in het rivierengebied en het aangrenzend noordelijk deel van de provincie.

Nadere onderbouwing aanvraag

De aanvrager geeft in zijn aanvraag de volgende onderbouwing. Grondgebruiker heeft nieuw grasland ingezaaid in oktober 2019, dit perceel is gelegen naast het perceel dat in 2018 opnieuw is ingezaaid en waarvoor ontheffing voor het verjagen met ondersteunend afschot is verleend in 2019. Het betreft een perceel waar al langere tijd knobbelzwanen op foerageren. Dit perceel grenst aan een afwateringskanaal waardoor het perceel voor deze vogels aantrekkelijk is omdat zij altijd eten met drinken combineren.

Er is nu nog geen schade ontstaan door deze vogels, maar gelet op het naderende voorjaar zal de grondgebruiker de eerste snede gras gaan missen. De schade bestaat uit vraatschade, dichtslempen van de bodem omdat de grasmat nog niet is volgroeid en vervuiling door uitwerpselen. De geschatte schade hiervan is ca. € 400,- per hectare. Bij de betreffende 5 ha gaat het dus om in totaal € 2.000,-. Het aantal aanwezige zwanen varieert van 70 tot 130 stuks. Dit is een toename van 60 dieren ten opzichte van 2018.

Evaluatie ontheffing 2019

Bij het indienen van de aanvraag waren al afschrikmiddelen ingezet zoals schriklinten en verstoring. De aanvrager heeft regelmatig voor verstoring gezorgd middels knallen, maar om ze goed weg te houden moet het perceel minimaal drie keer per dag bezocht worden. Dat is te kostbaar aan tijd en brandstof. De ontheffing heeft ongeveer 5 weken geduurd, er is dus voldoende energie in gestoken om zonder bejaging het probleem op te lossen en schade te voorkomen. Ook de grondgebruiker heeft hieraan bijgedragen. Het mocht echter niet baten, de groep knobbelzwanen bleef toenemen en toen het voorjaar zich aandiende en het gras begon te groeien nam de schade snel toe. De ontheffing had direct succes! De verstoring middels ondersteunend afschot deed de knobbelzwanen niet of nauwelijks terugkeren tot tevredenheid van de grondgebruiker. De ontheffing heeft tot eind mei gelopen.

TOETSINGEN EN OVERWEGINGEN

Onderzoek

Het gebied wordt regelmatig bezocht door toezichthouders, op 6 februari 2020 is het perceel bezocht. Geconstateerd is dat het een gebied is waar veel knobbelzwanen voorkomen. Op het betreffende perceel liep een groep van 32 knobbelzwanen. Op het perceel waren preventieve middelen geplaatst in de vorm van stokken met linten. Verder werden in de nabije omgeving drie groepen knobbelzwanen waargenomen ter grootte van 24, 16 en 26 stuks.

Uit overleg met de grondgebruiker kwam naar voren dat knobbelzwanen bij pas ingezaaid grasland niet alleen grazen, maar het gehele plantje uit de grond trekken, omdat deze nog niet goed genoeg is geworteld. Dit maakt de schade bij pas ingezaaid grasland extra groot.

In aanvulling op de aanvraag heeft de Faunabeheereenheid de cijfers aangeleverd van het beheer van de afgelopen beheerperiode in de WBE Land van Altena. In deze periode zijn de volgende aantallen knobbelzwanen afgeschoten op de diverse machtigingen vanuit de afgegeven ontheffing op voorhand.

- In 2018 was er geen mogelijkheid machtigingen te verlenen; op basis van de incidentele ontheffing zijn 15 knobbelzwanen geschoten.
- 2016-2017: 16 geschoten op 5 machtigingen
- 2015-2016: 25 geschoten op 6 machtigingen
- 2014-2015: 61 geschoten op 4 machtigingen
- 2013-2014: 63 geschoten op 6 machtigingen
- 2012-2013: 41 geschoten op 8 machtigingen
- 2011-2012: 34 geschoten op 3 machtigingen

Gunstige staat van instandhouding

De staat van instandhouding van de knobbelzwaan in Nederland als broedvogel en niet-broedvogel is gunstig¹. Sinds 2000 stabiliseren de aantallen broedende knobbelzwanen. Het doden van knobbelzwanen dient alleen ter ondersteuning van verjaging en is niet bedoeld om aantallen te reduceren. De staat van instandhouding zal door het op perceelsgewijs toepassen van verjaging met ondersteunend afschot niet wezenlijk worden aangetast.

Alternatieven

De ontheffing wordt aangevraagd voor één perceel grasland en is daardoor zeer locatiegebonden. Door gewinning aan verstoring en verjaging is er geen redelijk alternatief voorhanden. Gezien het bovenstaande is ons gebleken dat er geen redelijke alternatieven mogelijk zijn, die zouden leiden tot een kwalitatief gelijkwaardig resultaat. De alternatievenafweging is hiermee dan ook voldoende onderbouwd.

Wettelijke belangen

De ontheffing is aangevraagd ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren. Gelet op de ervaringen binnen de afgelopen beheerperiode kan gesteld worden dat regelmatig machtigingen zijn verstrekt ter voorkoming van landbouwschade, tevens was er ondanks het gebruik van de ontheffing in de jaren 2013, 2014, 2017 en 2018 schade veroorzaakt door knobbelzwanen. Door BIJ12 Faunafonds is vier maal schade uitgekeerd naar aanleiding van knobbelzwanenschade.

Overwegingen

De aanvraag voldoet aan de wettelijke bepalingen en ons beleid. In de aanvraag is voldoende duidelijk gemaakt dat er kans is op landbouwschade veroorzaakt door knobbelzwanen aan pas ingezaaid grasland, waarbij de drempel van € 250,- overschreden wordt. Gezien het feit dat de schadegevoelige periode voor pas ingezaaid grasland beperkt is tot één groeiseizoen en het feit dat er sprake is van één perceel kan een ontheffing voor het betreffende perceel verleend worden voor een beperkte periode.

In de jaren 2013, 2014 en 2017 heeft BIJ12-Unit Faunafonds schade vastgesteld en schadevergoeding uitbetaald. In 2019 was er sprake van een getaxeerde schade van € 1.040,- binnen de WBE Land van Altena. In de naastliggende WBE, De Biesbosch was sprake van een getaxeerde schade van € 1.588,-

¹ <https://www.sovon.nl/nl/soort/1520>

Conclusie

Gelet op het voorgaande verlenen wij ontheffing als bedoeld in artikel 3.3, eerste lid, van de Wet natuurbescherming. De ontheffing wordt slechts voor de in het besluit genoemde soorten en beschreven activiteiten verleend. Deze ontheffing geldt alleen voor de activiteiten conform de aanvraag worden uitgevoerd, voor zover in deze ontheffing zelf niet anders is aangegeven. Aan deze ontheffing zijn voorschriften verbonden.

BESLUIT

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant

gelet op artikelen 3.3, eerste lid, van de Wet natuurbescherming,
gelet op het belang van het voorkomen van belangrijke schade aan gewassen,
gelet op het door ons goedgekeurde faunabeheerplan 2017-2023,
gelet op de door ons vastgestelde Nota faunabeheer Noord-Brabant,
overwegende dat er geen andere bevredigende oplossing bestaat en er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort,

- I. Aan de Faunabeheereenheid Noord-Brabant, Postbus 100, 5201 AC 's-Hertogenbosch, ten behoeve van de gebruikers, ontheffing te verlenen op grond van artikel 3.3, eerste lid, van de Wet natuurbescherming, van de bepaling als bedoeld in:
 - artikel 3.1, eerste en vierde lid, van de Wet natuurbescherming, voor knobbelzwanen (*Cygnus olor*);voor de periode vanaf datum afgifte tot en met 31 mei 2020, voor het verjagen met ondersteunend afschot van knobbelzwanen op een perceel, gelegen aan de Midgraaf te Bayloniënbroek, kadastraal bekend gemeente Aalburg, sectie A, nummers 483 en 1012, met de in bijlage 1 genoemde voorschriften.

's-Hertogenbosch, 20 februari 2020

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant,
namens deze,

De heer J.A.J. Lenssen,
Directeur Omgevingsdienst Brabant Noord

In afschrift aan

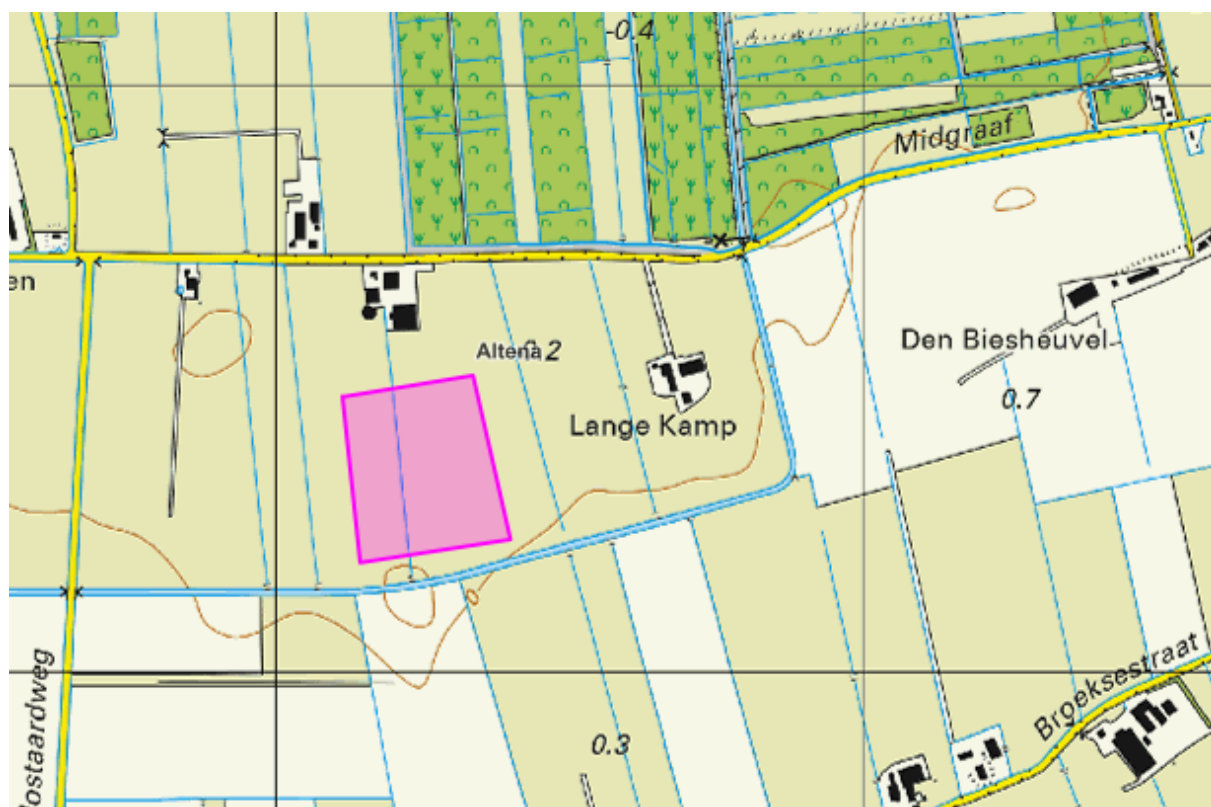
- BIJ12, Unit Faunafonds (per mail)
- De Faunabescherming (per mail)
- De Dierenbescherming Regio Zuid (per mail)
- KNJV Juridische Zaken (per mail)
- NVWA Eindhoven (per mail)
- Politie Zeeland en West-Brabant (per mail)
- Korpscheftaken Zeeland en West-Brabant Politie (per mail)
- Statenfractie Partij voor de Dieren (per mail)

BIJLAGE 1. VOORSCHRIFTEN

Algemene voorschriften

1. De Faunabeheereenheid is bevoegd deze ontheffing om te zetten in een machtiging aan de jachthouder (de gemachtigde). De Faunabeheereenheid blijft als houder van de ontheffing verantwoordelijk voor het naleven van de voorschriften waaronder deze ontheffing is verleend.
2. De uitvoerder is verplicht bij gebruik van de ontheffing een kopie van de door de Faunabeheereenheid gewaarmerkte ontheffing, de machtiging tot het gebruik van de ontheffing, de schriftelijke toestemming van de grondgebruiker voor het betreden van de gronden, een legitimatiebewijs alsmede de jachtakte bij zich te hebben en deze bescheiden op eerste verzoek van een toezichthouder te tonen.
3. Van deze machtiging mag uitsluitend gebruik worden gemaakt op voorwaarde dat minimaal twee van de volgende preventieve middelen op de percelen op effectieve wijze zijn ingezet:
 - a. Visuele middelen als vlaggen, vogelverschrikkers, ballonnen en flitsmolens, welke door elkaar gebruikt worden en elkaar ook kunnen vervangen.
 - b. Akoestische middelen als knalapparaten, vogelafweerpistool of schriklinten.
 - c. Menselijke verjaging.of andere effectieve middelen zoals voor deze soort genoemd worden in de Faunaschade Preventiekit (FPK), Module Zwanen, van BIJ12-Unit Faunafonds.
4. Minimaal één type preventieve maatregel moet actief in werking zijn tijdens de looptijd van de ontheffing.
5. De preventieve middelen moeten vervolgens op een doelmatige wijze in werking worden gehouden, gedurende de looptijd van de machtiging.
6. Een rapportage over het gebruik van deze ontheffing dient te worden opgenomen in het jaarverslag van de faunabeheereenheid, welke jaarlijks, uiterlijk eind juni, aan GS dient te worden toegezonden.
7. De activering van de machtiging (het voornemen tot uitvoering) moet op de dag van inwerkingtreding, worden doorgegeven aan de toezichthouder van de Omgevingsdienst Noord-Brabant; het emailadres voor de melding dient vermeld te worden bij de machtiging.
8. Gedode dieren dienen, ter voorkoming van de verspreiding van ziekten, te worden opgeruimd en/of worden vernietigd.
9. Het is niet toegestaan gebruik te maken van de ontheffing als er sprake is van gemengde groepen zwanen, waarin naast knobbelzwanen ook wilde zwanen en/of kleine zwanen voorkomen.

BIJLAGE 2. OVERZICHTSTEKENING VAN DE LOCATIE WAAROP DE ONTHEFFING VAN TOEPASSING IS

Afb. 1 Locatie perceel aan de Meygraaf te Babyloniënbroek.